

hoop in een voor de rest schrale danstraditie. Gaat resoluut haar eigen weg, kwetsbaar en parmantig, tussen de vele dansmodes, en mengelt verschillende genres in complexe tussenvormen: *Asch, Fase, Rosas danst Rosas, Elena's Aria, Bartok/Aantekeningen, Verkommenes Über, Ottone, Ottone*. (Zie *Etcetera* 1:46, 3:9-12, 9:16-21, 14:48-50, 24:28-30.)

OLV Van Vaakstraat 81, 1000 Brussel, 514.17.70.

Toone De Brusselse poechenellen dateren van omstreeks 1830 met de oprichting van het keldertheater van Toone l'Ancien. Het marionettenspel was vooral populair in de marollenbuurt, en werd opgevoerd in het *patois*, een mengeling van Frans en Vlaams. Terugkerende figuur is Woltje, de brutale straatjongen. Tegenwoordig vooral een toeristische attractie, voortgezet door Toone VII.

Kleine Beenhouwersstraat, 1000 Brussel, 511.71.37.

Terereredum Reizend gezelschap rond vaste kern Ghislain Belmans, Peter Bostoen, Rudi De Smet. Wil theater benaderen als "klank, ritme en muziek om zo te komen tot alle elementen die eigen zijn aan de droom." Creëerde de trilogie *What's the difference between love and incest*. Projectsubsidies werden afgewezen.

Lauralaan 56, 1080 Brussel, 465.22.24.

De Trefcentra De meest opvallende vorm waarin de 'Vlaamse aanwezigheid in Brussel' politiek

gestalte kreeg. Zij zijn verbonden met de (pluralistisch samengestelde) sociaal-culturele raden van de betrokken gemeenten. Er zijn 18 Trefcentra die in de eerste plaats onderdak bieden aan het lokale verenigingsleven. De laatste jaren kregen sommigen artistieke ambities: organisatie van tentoonstellingen, muziekprogramma's — opvallend: het uitgebalanceerde kamermuziekaanbod in De Kroon, Sint-Agatha-Berchem en sporadische toneelvoorstellingen. Hun infrastructuur wisselt nogal: van herenhuis (Koekelberg) tot 'stadsschouwburg' (Ten Weyngaert, Vorst). De Zeyp, Ganshoren organiseert succesvolle 'aperitiefgesprekken' over theater en andere kunsten, onder het motto 'De Stad In', en andere trefcentra besteden aandacht aan kunstzinnige vorming van jongeren (o.a. de videowerking in Sint-Joost-ten-Node, de jeugdateliers van De Kriekelaar, Schaarbeek) NCC, Saincteletteplein 30, 1080 Brussel, tel 02/426.99.78.

Wim Van de Keybus Ontdekt in een workshop bij Paul Peyskens in het Leuvense Stuc, deed Van de Keybus auditie voor Jan Fabres *Macht der Theaterlijke Dwaasheden*, waarin hij prompt de hoofdrol kreeg. Na een lange toernee vond hij de middelen voor een eigen productie: *What the body does not remember*, 'fabriaans' bewegingstheater, sterk fysiek en agressief, evenwel zonder de strenge discipline van zijn leermeester. Momenteel is zijn tweede werkstuk, *Les Porteuses de Mauvaises Nouvelles*, net af.

Voor de muziek van *What the body does not remember* ontving hij, met Peter Vermeersch, in New York een Bessie Award.

Addison De Wit, Grootgodshuisstraat 29, 1000 Brussel, tel. 02/218.60.95.

Pat Van Hemelrijck Van oorsprong plastisch kunstenaar, richtte hij mee Radeis op (zie: Josse De Pauw). Na de split reisde hij de internationale festivals af met een winkel van 'objets trouvés' die hij spiritueel-bizar animeerde (*Terracotta, Tout suit*). Pat Van Hemelrijck ontwerpt verder decors (Speeltheater, Stekelbees, Orkater,...) en hij speelde onlangs in Orkaters *Eeuwige Fietser*, geen onverdeeld succes.

Kaaitheater, Onze-Lieve-Vrouw-van-Vaakstraat 83, 1000 Brussel, tel. 02/514.17.70.

VTI (Vlaams Theaterinstituut) — Alsnog klein theaterhuis met grote uitstraling en groeiende ambitie. Legt zich toe op de begeleiding van het Vlaamse theater in al zijn aspecten: is tegelijk documentatiecentrum (met benijdenswaardige automatische verwerking), internationale dienst (promotie van Vlaams theater in het buitenland), ombudsdienst (bijstand inzake bedrijfsvoering), studiedienst (i.v.m. theaterpraktijk en beleid), verzorgt verschillende publikaties en organiseert talrijke manifestaties.

Visverkopersstraat 13, bus 19, 1000 Brussel, 513.14.18.

Luk Van den Dries en Klaas Tindemans

Vlamingen en Franstaligen: geliefde vijanden? In het theater is de tijd van het *Belgique à papa* voorbij. Dat heeft te maken met de verander(en)de mentaliteit in Wallonië en Brussel. En met het theater zelf, dat steeds internationaler wordt. Of is de taalgrens die Belgen van andere Belgen scheidt hier nooit zo belangrijk geweest?

Serge Cruetz vindt het "een eer" dat hij Herman Teirlinck heeft opgevolgd als docent scenografie in Ter Kameren, en is vol lof over mensen als Senne Rouffaer, Ann Petersen en Jo Dua, met wie hij heeft samengewerkt in KVS en NTG.

"De eigen *langage* van het theater," zegt hij, "overstijgt de taalbarrière die ons van elkaar vervreemdt."

Hij is vol lof over wat er in het Kaaitheater gebeurt en spreekt met bewondering over "de plaats die bepaalde Vlaamse dagbladen inruimen voor berichtgeving over het culturele gebeuren." Of veel Vlamingen het met dat laatste eens zijn, is natuurlijk de vraag...

Albert-André Lheureux noemt het Nederlandstalig theater "de ene helft van een geliefd wezen, het Theater. Belangrijk is dat het bestaat, niet dat het een andere dan mijn eigen moedertaal gebruikt."

Vlaamse acteurs, zegt hij, gaan professioneler te werk dan hun Franstalige collega's. Bovendien zijn het doorgaans meer uitgesproken persoonlijkheden, en ook dat vindt hij belangrijk. Vlaamse theatermakers hebben een eenvoudiger, nuchterder kijk op hun werk dan Franstaligen, die al te vaak met hun hoofd in de wolken lopen.

Wat hem ten slotte het meest opvalt, is de manier waarop de Vlamingen omgaan met hun teksten. "Heel wat grote Belgische

Les Flamands

toneelschrijvers zijn Nederlandstalig," voegt hij daar aan toe. Wat nog maar eens bewijst dat Walen en Francofone Brusselaars nog veel meer in Belgische termen denken dan wij...

De uitlatingen van Jo Dekmine zijn preciezer en explicieter.

"Franstalige Brusselaars en Walen hebben nog minder reden om traditionele Vlaamse voorstellingen bij te wonen dan om naar hun eigen, even traditionele Théâtre National of Théâtre du Rideau te gaan," zegt hij.

"Alleen masochisten voelen iets voor voorstellingen waar acteurs van verschillend niveau in zg. Algemeen Beschaafd de groten uit de toneelliteratuur debiteren."

Wat hij belangrijk vindt, is het "nieuwe" Vlaamse theater: "... dat geen moeite heeft met zijn eigen schizofrenie en de hedendaagse expressie vormt van een volk, van zijn gevoeligheden. Het nieuwe Vlaamse theater geeft blijk van eigen allergieën, eigen ongeduld, een eigen fysiologie en een eigen erotiek. Voor het Franstalige publiek betekende het een ware ontdekking, een mirakel van anders en toch nabij zijn.

Dit theater is ondefinieerbaar. Het ontleent zijn eigenheid niet aan een eeuwenoude theatertraditie, maar aan Tadeusz Kantor, de psychiatrie, de 'deviationistische' dans en aan een voortdurende bevraging van onze lichamelijke-psychische gesteldheid. Het heeft gezorgd voor

een opvallende toenadering tussen kunstenaars uit beide taalgemeenschappen en het publiek dat hun werk gadeslaat. De sacrosancte taal is bij dit alles een middel onder andere middelen geworden. De acteurs van Jan Fabre, Jan Lauwers en Wim Vandekeybus en de dansers van Anne Teresa De Keersmaecker zijn geen mimes. Ze spreken, maar wat ze zeggen is geen

Literatuur. Ze zijn niet bang voor hun Gents of Westvlaams accent. Naargelang stemming en onderwerp spreken ze Engels of Frans. Van taboes is hier geen sprake meer."

Dekmine bewijst posthum eer aan Radeis, ooit het gezicht van het nieuwe Vlaamse theater, "vertolkers van een specifieke humor die Engels, joods, noch Hollands is, en dus zeker ook niet Frans. Humor van het gebaar, waarbij de taal fungeert als muziek. Dit nieuwe theater vertegenwoordigt Vlaanderen in New York, Londen, Berlijn, Avignon en Parijs. Toch krijgt het van officiële zijde niet de steun die het verdient. Radeis kreeg pas op het laatste moment subsidies.

Het Kaaitheater, producer van Needcompany (Jan Lauwers), Jan Fabre en Anne Teresa & Co staat op het punt bij gebrek aan middelen zijn activiteit te beperken. Omdat ze de kleinburgerlijke waarden van de 'beschaafde cultuur' ondermijnen? 'Schoon' spreken is goed.

Maar spraken Permeke en Gust Desmet 'schoon'? Of Albert Pepermans? Jan Fabre en Jan Lauwers zijn de 'wilden' van de schone kunsten, cineasten van onze fantasmen en gevoeligheden. Zoals in Wallonië Nicole Mossoux, Pierre Droulers, Charlie Degotte, Thierry Salmon en de mensen van Groupov en Galafronie..."

J.L.